

Doc. dr Irena Miklaszewicz
Uniwersytet Witolda Wielkiego, Kowno, Litwa

Roman Baron, Roman Madecki a kolektiv,
Česká polonistická studia: tradice a současnost
(filologie – historie – politologie – právo), Praha 2014, 620 s.

Monografia *Czeskie studia polonistyczne: tradycja i współczesność* wydana pod redakcją Romana Barona, historyka z Pragi i Romana Madeckiego, filologa z Brna jest imponującą pracą zbiorową przede wszystkim czeskich filologów, historyków, politologów i prawników, którzy profesjonalnie zajmują się Polską i szeroko rozumianymi stosunkami polsko-czeskimi. Impulsem do wydania tej monografii była 90. rocznica założenia czeskiej instytucjonalnej polonistyki uniwersyteckiej: 13 października 1923 r. znawca historii literatury polskiej Marian Szykowski, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Karola w Pradze, wygłosił wykład *Kontakty czesko-polskie w historii i piśmiennictwie*, którym formalnie rozpoczął działalność Katedry Języka Polskiego i Literatury na praskim uniwersytecie. W tym samym roku otwarto lektorat języka polskiego na Uniwersytecie Masaryka w Brnie.

Początkowo instytucjonalna polonistyka o charakterze ściśle filologicznym przekształciła się w szerszej rozumianą dyscyplinę uwzględniającą aspekt historyczny. Stąd tradycyjna koncepcja tzw. czeskiej polonistyki historycznej, która ostatnio została wzbogacona o badania politologiczne i prawnicze. Wszystko to sprawia, że mamy wyjątkowo ciekawą i interdyscyplinarną pra-

cę naukowców z Czech i z zagranicy, z różnych ośrodków akademickich, w sumie ponad 40 autorów.

Omawiana monografia zbiorowa przedstawia szczegółowy obraz i ocenę współczesnego stanu badań w dziedzinie szeroko rozumianych czeskich studiów polonistycznych i polonoznawczych. W sposób syntetyczny prezentuje wyniki czeskich badań z punktu widzenia filologicznego, historycznego, politologicznego i prawnego.

W pierwszym rozdział pt. *Tradycje i wyzwania czeskich studiów polonistycznych* przedstawiono historię badań polonistycznych na ziemiach czeskich oraz podsumowano ich najnowszy rozwój po 1989 roku. Zostały tu uwzględnione aktualne przemiany paradygmatu badawczego oraz ukazane najnowsze trendy rozwojowe, zwłaszcza w dziedzinie filologii i historii.

Drugi rozdział zatytułowany *Współczesna czeska polonistyka językoznawcza i literaturoznawcza* poświęcony jest zainteresowaniom czeskich polonistów współczesną tematyką związaną z językiem polskim oraz z literaturą i kulturą Polski. Poszczególne podrozdziały poświęcone są zagadnieniom językoznawczym, literaturoznawczym i przekładom. Przedmiotem zainteresowania jest także specyfika nauczania języka polskiego na czeskich uniwersytetach. Szczególnie ciekawy jest podrozdział *Polityka zagraniczna a siła języka* (s. 149–151). Problem promocji języka polskiego za granicą jest obecny na konferencjach naukowych i w publikacjach językoznawców w Polsce, autor cytuje te wypowiedzi i stwierdza, że wszelkie próby popularyzacji języka polskiego w Republice Czeskiej wyczerpały swoje zasoby i obecnie popularność języka polskiego w Czechach będzie zależała od popularności wizerunku Polski jako kraju w całości (s. 150).

Trzeci rozdział pt. *Współczesna czeska historiografia a historia Polski* szczegółowo zaznajamia czytelnika z aktualnym stanem czeskich badań nad dziejami Polski i polsko-czeskimi stosunkami, zwłaszcza w XIX i XX wiekach. Szczególną uwagę poświęcono wzajemnym kontaktom politycznym, naukowym i kulturalnym, mniejszościom narodowym i etnicznym. Otóż Czesi wiodą spór z Polakami o pochodzenie, prawa i miejsce Polaków w regionie Cieszyna (Těšín), podobnie Litwini dyskutują o pochodzeniu, prawach i miejscu Polaków na Litwie. W podrozdziale 6. (rozdział trzeci) porusza się problemy metodologiczne badań nad mniejszością polską w Czechach, temat języka i narodowości, spór o granice, itp. (s. 214–232). Rozdział trzeci zawiera ponadto zarys sło-

wackich badań historycznych nad Polską, który umożliwia porównanie rozwoju tego kierunku badań w czeskiej i słowackiej historiografii.

Rozdział czwarty *Współczesna czesko-polska politologia porównawcza i prawo wobec Polski* omawia kwestię zainteresowań czeskiej politologii polską problematyką na przestrzeni ostatnich dwóch dziesięcioleci. Analizuje sytuację w dziedzinie prawa w Czechach i w Polsce, podejmuje problematykę kontaktów czeskich i polskich, znawców prawa rzymskiego i historii prawa, a także współczesnej współpracy czeskich i polskich prawników, którą z czeskiej strony rozwija nowo powstałe Centrum Prawa Polskiego z siedzibą w Brnie.

Ostatni piąty rozdział *Sylwetki wybitnych czeskich sławistów i polonistów* zawiera hasła bio-bibliograficzne nieżyjących już wybitnych czeskich badaczy zajmujących się językiem polskim, literaturą i historią Polski. Zwięzłe szkice o życiu i dokonaniach naukowych czołowych naukowców pozwalają niejako z bliska obserwować rozwój czeskich badań polonistycznych i polonoznawczych, jednocześnie umożliwiają lepsze zrozumienie kontekstu, w jakim te badania się kształtowały. Fotografie niektórych badaczy zostały zamieszczone na specjalnej wkładce w tym tomie (s. I–XX).

Poszczególne rozdziały można czytać niezależnie od siebie, ale – jak zaznaczają redaktorzy tomu – całościowy obraz współczesnych czeskich zainteresowań polonistycznych i polonoznawczych uzyskamy tylko po zapoznaniu się z treścią wszystkich rozdziałów. Monografia została zaopatrzona w indeks osobowy oraz obszerną bibliografię, która stanowi dodatkowe źródło informacji. Czytanie tomu jako jednolitej całości ułatwia fakt, że nazwiska autorów poszczególnych podrozdziałów zostały umieszczone na końcu publikacji na oddzielnej stronie (s. 619), a nie tuż przy nazwach artykułów ich autorstwa. Należy pogratulować Romanowi Baronowi i Romanowi Madeckiemu – redaktorom i pomysłodawcom wydania takiej publikacji – warsztatu naukowego, wysokiej jakości wydania i życzyć, aby ta niezwykle cenna pozycja przyczyniła się do wzajemnego czesko-polskiego poznania. Natomiast dla naukowców litewskich może być wzorem do naśladowania: także nasze kraje Polskę i Litwę łączą więzi historyczne, sąsiedztwo, wspólne cele strategiczne w ramach Unii Europejskiej, w obu krajach prowadzone są badania lituanistyczne i polonistyczne, itp. Powstanie monografii o litewskim dorobku nad badaniami polonistycznymi i polonoznawczymi umożliwiłoby krytyczną ocenę osiągnięć i braków w tej dziedzinie.